

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2013 m. gruodžio 18 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų: Dangutės Ambrasienės, Gintaro Kryževičiaus (kolegijos pirmininkas) ir Antano Simniškio (pranešėjas),

rašytinio proceso tvarka teismo posėdyje išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovo **uždarosios akcinės bendrovės „X Law“** kasacinį skundą dėl Vilniaus apygardos teismo 2013 m. kovo 27 d. nutarties ir Vilniaus miesto 2-ojo apylinkės teismo 2012 m. vasario 15 d. sprendimo peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovo UAB „X Law“ ieškinį atsakovui Įmonių bankroto valdymo departamentui prie Ūkio ministerijos, tretieji asmenys BUAB „Gininda“, Nijolė Slavinskienė, dėl įpareigojimo išmokėti išmokas iš Garantinio fondo.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

I. Ginčo esmė

Byloje kilo ginčas dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių išmokų iš Garantinio fondo skyrimą, darbuotojo turtinių teisių perleidimo juridiniam asmeniui atveju, kai buvęs darbdavys (įmonė) yra bankrutavęs.

Ieškovas prašė įpareigoti atsakovą išmokėti ieškovui priklausančią 1251,72 Lt išmoką. Jis nurodė, kad 2010 m. liepos 1 d. reikalavimo perleidimo sutartimi Nr. CESS10/0701-01 (toliau – ir Reikalavimo perleidimo sutartis, cesijos sutartis, Sutartis) trečiasis asmuo N. Slavinskienė jam perleido visas reikalavimo teises, kylančias iš darbo teisinių santykių su UAB „Gininda“, ir (ar) su šiais santykiais susijusias. Vilniaus apygardos teismas 2011 m. sausio 31 d. nutartimi išklė UAB „Gininda“ bankroto bylą, 2011 m. gegužės 23 d. nutartimi patvirtino bankrutuojančios įmonės kreditorių sąrašą, pagal kurį ieškovas – pirmos eilės kreditorius, turintis 1250,32 Lt reikalavimą. BUAB „Gininda“ bankroto administratorius kreipėsi į Garantinį fondą, kurio taryba, vadovaudamasi Garantinio fondo įstatymo (toliau – ir GFĮ) 3 straipsnio 1 dalimi, nutarė (2011 m. rugpjūčio 8 d. posėdžio protokolas Nr. GF2-8) neskirti iš Garantinio fondo 1251,72 Lt ieškovui, perėmusiam buvusios UAB „Gininda“ darbuotojos N. Slavinskienės reikalavimo teises.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijų teismų sprendimo ir nutarties esmė

Vilniaus miesto 2-asis apylinkės teismas 2012 m. vasario 15 d. sprendimu ieškinį atmetė. Teismas pažymėjo, kad, vadovaujantis Garantinio fondo įstatymo 3 straipsnio 1 dalimi, lėšos iš

Garantinio fondo skiriamos šiame įstatyme nustatyto dydžio išmokoms bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių darbuotojams, dirbusiems įmonėje iki teismo nutarties iškelti įmonei bankroto bylą priėmimo dienos arba kreditorių susirinkimo nutarimo bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka priėmimo dienos, neatsižvelgiant į tai, ar darbo santykiai tęsiasi, ar yra nutrūkę, taip pat buvusiems įmonių, likviduotų dėl bankroto įsigaliojus šiam įstatymui, darbuotojams, kai įmonės jiems išskolinusios, taip pat Garantinio fondo administravimo išlaidoms Garantinio fondo nuostatų nustatyta tvarka. Teismas, nurodęs į CK 6.101 straipsnio 1 dalies dispoziciją, konstatavo, kad atsakovas nėra skolingas reikalavimą perleidusiam asmeniui ar ieškovui darbo užmokesčio ir neturi prievolinių santykių nei su ieškovu, nei su BUAB „Gininda“, todėl neprivalo ieškovui – juridiniam asmeniui teikti minimalios apsaugos pagal GFĮ 3 straipsnio 1 dalį darbdaviui tapus nemokiam. Teismas sprendė, kad atsakovas pagrįstai ir teisėtai neskyrė ieškovui 1251,72 Lt iš Garantinio fondo; pažymėjo, kad su ieškovu, kaip pirmos eilės kreditoriumi, bus atsiskaitoma Įmonių bankroto įstatymo (toliau – ir ĮBI) 35 straipsnyje nustatyta tvarka.

Vilniaus apygardos teismas, išnagrinėjęs bylą apeliacine tvarka pagal ieškovo apeliacinį skundą, 2013 m. kovo 27 d. nutartimi Vilniaus miesto 2-ojo apylinkės teismo 2012 m. vasario 15 d. sprendimą paliko nepakeistą. Vadovaudamasis GFĮ nuostatomis, 1980 m. spalio 20 d. Tarybos direktyvos 80/987/EEB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su darbuotojų apsauga jų darbdaviui tapus nemokiam, suderinimo, iš dalies pakeistos 2002 m. rugsėjo 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/74/EB, preambule (kurioje nurodyta, kad šia direktyva siekiama suteikti darbuotojams minimalų apsaugos lygį jų darbdaviui tapus nemokiam; dėl to valstybės narės įsipareigoja įsteigti instituciją, kuri garantuotų atitinkamiems darbuotojams nesumokėtų reikalavimų mokėjimą), teismas nurodė, kad Garantinis fondas buvo įsteigtas tikslu užtikrinti būtent darbuotojų, kaip ekonomiškai silpnesnės darbo sutarties šalies, turtinių interesų apsaugą jų darbdavio nemokumo atveju, dėl to GFĮ 3 straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatyta, jog lėšos iš Garantinio fondo skiriamos išmokoms bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių darbuotojams, dirbusiems įmonėje iki teismo nutarties iškelti įmonei bankroto bylą priėmimo dienos arba iki kreditorių susirinkimo nutarimo bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka priėmimo dienos. Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad faktas, jog ieškovas perėmė iš įmonės darbuotojos šios turtinius reikalavimus savo darbdaviui, nereiškia, kad įgijo darbuotojo statusą, dėl ko jam turėtų būti taikoma darbuotojams skirta GFĮ nustatyta apsauga. Anot teismo, ieškovas perėmė konkrečias iš cedento darbo sutarties kilusias turtines teises į konkretų subjektą – UAB „Gininda“, savo, kaip naujojo kreditoriaus teises įgyvendino įstodamas į bankrutavusios UAB „Gininda“ kreditorių sąrašą pirmosios eilės kreditoriumi, tačiau teisės reikalauti išmokėti Garantinio fondo lėšas Reikalavimo perleidimo sutarties pagrindu neįgijo. Atsižvelgęs į tai, kad GFĮ įtvirtinta finansinė apsauga yra skirta bankrutavusių įmonių darbuotojams, teismas sprendė, jog nėra objektyvaus pagrindo šią darbuotojams skirtą apsaugą išplėsti darbuotojų turtinius reikalavimus nusiperkančioms įmonėms. Teismo vertinimu, pirkdama darbuotojo reikalavimo teises įmonė verčiasi ūkine komercine veikla, todėl su ja susijusią riziką (skolininko bankrotą) turėtų prisiimti pati, o ne perkelti ją visiems Garantinį fondą finansuojantiems subjektams, o darbuotojas turi teisę pasirinkti, kaip geriausiai užtikrinti savo teises – perleisti jas už atlygį kitam subjektui ar gauti išmoką iš Garantinio fondo.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į kasacinį skundą teisiniai argumentai

Kasaciniu skundu ieškovas prašo panaikinti Vilniaus apygardos teismo 2013 m. kovo 27 d. nutartį ir Vilniaus miesto 2-ojo apylinkės teismo 2012 m. vasario 15 d. sprendimą, priimti naują sprendimą – ieškinį tenkinti. Kasacinis skundas grindžiamas tokiais esminiais argumentais:

1. *Dėl netinkamo Sutarties aiškinimo ir reikalavimo perleidimą reglamentuojančių teisės normų (CK 6.101–6.110 straipsnių) taikymo.* Apeliacinės instancijos teismas netinkamai aiškino Reikalavimo perleidimo sutartį, nustatė ieškovui kylančias teises ir pareigas, nepagrįstai paliko galioti neteisėtą pirmosios instancijos teismo sprendimą. Pagal CK 6.101 straipsnio 1 dalį perleidus reikalavimą pasikeičia prievolės kreditorius, o prievolė išlieka nepakitusi. Pagal Sutarties 1.1 punktą ieškovas (naujasis kreditorius) perėmė visas iš darbo teisinių santykių kylančias ar su jais susijusias

trečiojo asmens N. Slavinskienės (pradinės kreditorės) turtines teises, tarp jų – reikalauti iš skolininko BUAB „Gininda“ mokėjimų, kilusių darbo teisinių santykių pagrindu, bei kitų priklausančių sumų. Pagal Sutarties 1.3 punktą pradinė kreditorė ieškovui perleido ir visus kitus reikalavimus, kylančius iš darbo teisinių santykių, jeigu tokių yra arba atsirastų ateityje, įskaitant teisę reikalauti kompensacijų, baudų, delspinigių ir kt. Su Reikalavimo perleidimo sutartimi nėra susijęs atsakovo įsiskolinimo pradinei kreditoriui ar ieškovui faktas, nes atsakovas darbo užmokesčio niekada nebuvo ir negalėjo būti skolingas pradinei kreditoriui, kurios su atsakovu nesiejo darbo santykiai. Taigi nelogiški teismų argumentai, kad atsakovas pradinei kreditoriui ar ieškovui nėra skolingas darbo užmokesčio, nes jie suponuoja išvadą, kad Garantinis fondas niekada jokiam nemokios įmonės darbuotojui neturi mokėti išmokų. Atsakovas, vykdydamas savo funkcijas, skiria ir moka kompensaciją, kuri, nors ir gali sutapti su darbo užmokesčio dydžiu, tačiau darbo užmokesčiui negali būti prilyginta ir yra traktuotina kaip kompensacija už neišmokėtą darbo užmokestį. Teisė gauti konkretaus dydžio kompensaciją už neišmokėtą darbo užmokestį, kaip ir teisė reikalauti konkrečios darbo užmokesčio sumos, yra turtinė ir ji gali būti perleidžiama. Reikalavimo perleidimo teisiniai padariniai negali ir neturi priklausyti nuo reikalavimą įgyjančio asmens teisinio statuso, nes toks aiškinimas iš esmės paneigia asmenų pasikeitimo prievolėje principą ir jo reglamentavimu siekiamus tikslus. Ieškovas ginčo teisinių santykių subjektu tapo nuo reikalavimo perėmimo momento, o santykiai su atsakovu jį ėmė sieti tiek, kiek tai susiję BUAB „Gininda“ Garantiniam fondui pateiktu prašymu išmokėti lėšas pagal GFĮ 6 straipsnio 2 dalį. Analogiška išmoka, kuri būtų skirta N. Slavinskienei, turi būti išmokėta ieškovui, kuris, pagal kasacinio teismo išaiškinimą, yra saistomas pradinės kreditorės ir skolininko prievolės sąlygų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. birželio 30 d. nutartis, priimta civilinėje byloje *UAB „Arisanda“ v. UAB „2B Pack“*, bylos Nr. 3K-3-199/2008; 2009 m. spalio 12 d. nutartis, priimta civilinėje byloje *P. Romanovskis v. Nacionalinė kredito unija ir kt.*, bylos Nr. 3K-3-394/2009). Pagal Sutarties 1.1, 1.3 punktus ieškovas perėmė visas N. Slavinskienės turėtas iš darbo teisinių santykių kilusias ar su jais susijusias reikalavimo teises į darbo užmokestį, netesybas, palūkanas, kompensacijas ir kitas sumas, tarp jų – teisę gauti iš Garantinio fondo lėšas už BUAB „Gininda“ nesumokėtą darbo užmokestį. Neaišku, kodėl apeliacinės instancijos teismas neanalizavo šalių sudarytos Sutarties, neatsižvelgė į jos esmę, paskirtį ir tikslą, nevertino tikrųjų Sutarties šalių ketinimų bei Sutarties dalyką susiaurino iki turtinių teisių į konkretų subjektą perleidimo, nors Sutarties šalys neapsiribojo siekiu perleisti reikalavimo teises į konkretų subjektą, priešingai, perimtų turtinių reikalavimo teisių apimtis susieta ne su konkrečiu subjektu, o su šių turtinių reikalavimo teisių kilme. Teismas neteisingai, formaliai vertino pateiktus įrodymus, nesivadovavo sutarčių aiškinimo taisyklėmis, todėl priėmė neteisėtą ir nepagrįstą sprendimą. Teismai nenustatė, kad pagal CK 6.102 straipsnį būtų draudžiama pradinei kreditoriui perleisti reikalavimą ieškovui. Šis reikalavimas yra galiojantis, ieškovo (naujojo kreditoriaus) teisių ir pareigų apimtis negali skirtis nuo pradinės kreditorės turėtų teisių ir pareigų, jei kitaip nenustatyta Sutartyje, todėl ieškovo prašymas skirti ir išmokėti 1251,72 Lt iš Garantinio fondo yra pagrįstas ir teisėtas.

2. *Dėl neatskleistos bylos esmės.* Pirmosios instancijos teismas neįsigilino į bylos esmę, reikalavimo perleidimo institutą, jo teisinius padarinius, kilusį ginčą nepagrįstai išnagrinėjo skolos priteisimo kontekste; sprendimas neatitinka teisės aktuose nustatyto reglamentavimo. Atsakovas nėra skolingas (neprivalo mokėti) nė vienam asmeniui, kuriam vėliau išmoka išmokas, kol tokia asmens teisė nepatvirtinama įsiteisėjusia teismo nutartimi (įgyjamas kreditoriaus reikalavimas) ir neatsiranda įmonių bankroto įstatyme nustatyto pagrindo – turto nepakankamumo atsiskaityti su kreditoriais. Be to, šiam teisiniui faktui būtinas bankroto administratoriaus kreipimasis į atsakovą su konkrečiai apskaičiuotais išmokų dydžiais bei bankroto administratoriaus pateiktų skaičiavimų patikros procesas. Garantinio fondo lėšos (GFĮ 4 straipsnio 1 dalies 1 punktą) buvo formuojamos ir iš N. Slavinskienės darbo užmokesčio, kurias ji turėjo teisę atgauti iš šio fondo BUAB „Gininda“ tapus nemokiais. Išmokų iš Garantinio fondo skyrimo ir mokėjimo procesas nėra tapatus skolos sumokėjimui, prievolė skirti ir išmokėti išmokas kyla iš įstatymuose įtvirtintų juridinių faktų visumos: juridinis asmuo, kuriam išskeliama bankroto byla, turi kreditorių – darbuotojų; šių asmenų

finansiniai reikalavimai patvirtinami įsiteisėjusia apygardos teismo nutartimi; bankroto administratorius pateikia paraišką atsakovui; atsakovo darbuotojai patikrina pateiktų finansinių dokumentų pagrįstumą ir atitiktį teisės aktams; atsakovas skiria ir išmoka išmoką iš Garantinio fondo apygardos teismo nutartyje nurodytiems asmenims, remdamasis bankroto administratoriaus pateiktais dokumentais. Atsakovas turi pareigą vykdyti jam priskirtą funkciją (įstatyme nustatytą prievolę). Pradinė kreditorė N. Slavinskienė, sudariusi darbo sutartį su skolininku BUAB „Gininda“, o šiam mokant įmokas į Garantinį fondą, įgijo teisę ne tik į darbo užmokestį iš BUAB „Gininda“, bet ir į GFĮ nustatytą teisinę apsaugą BUAB „Gininda“ nemokumo atveju. Ieškovui perėmus turtinius su darbo santykiais susijusius reikalavimus, analogišką ir lygiavertę teisę reikalauti visų darbo teisinių santykių pagrindu kylančių sumų įgijo ir jis. Apeliacinės instancijos teismas, palikęs galioti pirmosios instancijos teismo sprendimą, netinkamai aiškino CK 6.101 straipsnio 1 dalį, paneigė asmenų pasikeitimo prievolėje instituto esmę bei paskirtį, sudarė prielaidas panašiose bylose taikyti diferenciaciją diskriminaciniu pagrindu CK įtvirtintus reikalavimo teisės perleidimo teisinius padarinius. GFĮ nuostata, kad lėšos iš fondo skiriamos išmokoms bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių darbuotojams, rodo ne konkretų išmoką turintį teisę gauti subjektą, bet kreditoriaus finansinio reikalavimo pagrindiniam skolininkui – bankrutuojančiam (bankrutavusiam) juridiniam asmeniui kilmę. Teismas paneigė ne tik galimybę asmenims pasikeisti prievolėje (nors tame pačiame teismo sprendime tvirtinama, kad tai leidžiama ir dėl to teisių apimtis nesikeičia), bet ir asmens teisę gauti išmoką iš Garantinio fondo. Reikalavimo perėjimas kitam asmeniui, jei, atsakovo teigimu, tai būtų fizinis asmuo, iš esmės įmanomas, tačiau atsakovas, taupydamas savo lėšas, bando išvengti įstatyme nustatytos prievolės vykdymo. Ieškovas nesutinka su teismo argumentu, kad jokie prievoliniai santykiai ieškovo ir BUAB „Gininda“ su atsakovu nesieja, nes prievolės atsiranda ne tik sutarčių, bet ir įstatymų pagrindu (šiuo atveju – GFĮ, ĮBĮ, CK 6.101 straipsnio 1 dalies). Nelogiškas ir teismo argumentas, kad atsakovas neprivalo ieškovui, kuris yra juridinis asmuo, teikti minimalios apsaugos darbdaviui tapus nemokiam. Ieškovas siekė ne įgyti darbuotojo statusą, o perėmęs reikalavimą, už pradinę kreditorę atgauti jai priklausiusią pinigų sumą.

3. *Dėl ieškovo teisinio statuso sureikšminimo.* Remiantis privatinėje teisėje galiojančiu dispozityvumo principu (leidžiama tai, kas nėra tiesiogiai uždrausta), esant dabartiniam teisiniam reglamentavimui, teisės aktuose nėra įtvirtinto draudimo teisę į konkrečią išmoką perleisti ar paveldėti bet kuriam juridiniam ar fiziniam asmeniui. Jei ieškovas siektų gauti išmoką iš Garantinio fondo ne už pradinę kreditorę, tačiau šalia jos (papildomai), teismo išvada, kad Garantinio fondo lėšos negali būti skiriamos juridiniams asmenims, būtų pagrįsta. Ieškovas nesiekė įgyti Darbo kodekse numatytų teisių ir pareigų, o tik perimti turtinę teisę – darbo teisinių santykių pagrindu gautinas lėšas. Pagal kasacinio teismo išaiškinimus, nutrūkus teisiniams darbo santykiams, šalis ima sieti civiliniai kreditoriaus ir skolininko santykiai, kuriems turi būti taikomos CK normos, ginančios kreditoriaus turtinius interesus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2003 m. rugsėjo 24 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-856/2003; 2008 m. gruodžio 23 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-625/2008). Ieškovui pagal Sutartį padengus išsiskolinimą N. Slavinskienei ir negavus išmokos iš Garantinio fondo, teismas turėtų spręsti Fondo sutaupyto lėšų gražinimo ieškovui klausimą pagal CK 6.242 straipsnį.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų atrankos kolegija 2013 m. liepos 30 d. nutartimi atsisakė priimti atsakovo atsiliepimą į kasacinį skundą, kaip neatitinkantį CPK 347 straipsnio 4 dalie, 351 straipsnio 1 dalies reikalavimų.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl juridinio asmens, kuriam darbuotojas cesijos sutartimi perleido savo reikalavimo teisę į darbdavį, teisės gauti lėšas iš Garantinio fondo

Šioje byloje keliamas teisės klausimas dėl juridinio asmens, kuriam darbuotojas cesijos sutartimi perleido savo reikalavimą į buvusį darbdavį, teisės gauti iš Garantinio fondo lėšas pagal GFĮ, kai pradinis kreditorius (darbuotojas) tokią teisę turi.

Bylą nagrinėję teismai ieškinį atmetė, nes materialiosios teisės normų aiškinimo pagrindu sprendė, kad GFĮ nustatyta apsauga taikoma tik darbuotojams, šie turi teisę pasirinkti, kaip geriausiai užtikrinti savo teises – perleisti jas už atlygį kitam subjektui ar gauti išmoką iš Garantinio fondo, o ieškovas perėmė konkrečias iš cedento darbo sutarties kilusias turtines teises į konkretų subjektą – UAB „Gininda“, tačiau teisės reikalauti išmokėti Garantinio fondo lėšas neigijo.

Šios bylos kontekste pažymėtina, kad 1980 m. spalio 20 d. Taryba priėmė direktyvą 80/987/EEB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su darbuotojų apsauga jų darbdaviui tapus nemokiam, suderinimo, o 2002 m. rugsėjo 23 d. Europos Parlamentas ir Taryba priėmė direktyvą 2002/74/EB, iš dalies keičiančią Tarybos direktyvą 80/987/EEB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su darbuotojų apsauga jų darbdaviui tapus nemokiam, suderinimo. Šios direktyvos Lietuvos Respublikoje yra įgyvendintos GFĮ (ginčui išspręsti taikytina įstatymo redakcija, galiojusi nuo 2008 m. lapkričio 29 d. iki 2011 m. gruodžio 31 d.), įstatymo nuostatos suderintos su pirmiau nurodytais Europos Sąjungos teisės aktais. Pažymėtina ir tai, kad, vadovaujantis Europos Sąjungos teisės viršenybės principu, teismai turi konstitucinę pareigą nacionalinę teisę aiškinti suderinamu su Europos Sąjungos teise būdu, kad būtų užtikrintas Europos Sąjungos teisės veiksmingumas, jos normų visapusiškas poveikis.

1980 m. spalio 20 d. Tarybos direktyvoje 80/987/EEB ir 2002 m. rugsėjo 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2002/74/EB akcentuojamas būtinumas apsaugoti darbuotojus jų darbdaviui tapus nemokiam, ypač garantuoti neapmokėtų reikalavimų apmokėjimą, įtvirtinamos valstybių narių pareigos, nurodoma taikymo sritis – darbuotojų reikalavimai, kylantys dėl darbo sutarčių ar darbo santykių, pateikti apibrėžtiems nemokiems darbdaviams, ir t. t. Pažymėtina, kad šie Europos Sąjungos teisės aktai nereglamentuoja darbuotojų teisės savo reikalavimus darbdaviui sutartimis perleisti tretiesiems asmenims ir pastarųjų teisės tokių sutarčių pagrindu gauti lėšas iš garantijų institucijos, šių santykių reglamentavimas paliktas nacionalinei valstybių narių teisei. Jie valstybių narių nacionalinėje teisėje reglamentuojami skirtingai, pavyzdžiui, pagal Danijos teisę tokių reikalavimų perleidimas yra negalimas, o pagal Austrijos teisę – galimas.

Taigi, reikalavimo perleidimą reglamentuoja nacionalinė teisė, šios bylos atveju – Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas, o Darbo kodekso normos tokio reikalavimo perleidimo nereguliuoja, jo nereguliuoja bei nevaržo ir GFĮ normos. Kaip reglamentuojanti ir varžanti tokį perleidimą, atsižvelgiant į reguliavimo dalyką, negali būti aiškinama ir GFĮ 3 straipsnio, reglamentuojančio Garantinio fondo paskirtį, 1 dalies nuostata, kad lėšos iš Garantinio fondo skiriamos <...> išmokoms bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių darbuotojams, dirbusiems įmonėje iki teismo nutarties iškelti įmonei bankroto bylą priėmimo dienos arba iki kreditorių susirinkimo nutarimo bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka priėmimo dienos, neatsižvelgiant į tai, ar darbo santykiai tęsiasi, ar yra nutrūkę <...>, taip pat kitos šio įstatymo bei Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. birželio 7 d. nutarimu Nr. 685 parvirtintų Garantinio fondo nuostatų normos, kuriose įvairiomis gramatinėmis formomis *expressis verbis* vartojama sąvoka „darbuotojai“.

Pagal Lietuvos Respublikos civilinį kodeksą kreditoriaus reikalavimo teisė, kaip prievolinė subjektinė teisė, yra savarankiškas civilinių teisinių santykių objektas (CK 1.112 straipsnio 1 dalis), todėl gali būti perleista kitam asmeniui bendraisiais pagrindais (CK 1.112 straipsnio 2 dalis). Kreditoriaus teisę perleisti savo reikalavimą kitam asmeniui pagal reikalavimo teisės perleidimo sutartį (cesija) reglamentuoja CK 6.101–6.110 straipsniai. CK 6.101 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad kreditorius turi teisę be skolininko sutikimo perleisti visą reikalavimą ar jo dalį kitam asmeniui,

jeigu tai neprieštarauja įstatymams ar sutarčiai arba jeigu reikalavimas nesusijęs su kreditoriaus asmeniu; reikalavimo teisės perleidimas neturi pažeisti skolininko teisių ir labiau suvaržyti jo prievolės. Galima perleisti ir būsimą reikalavimą (CK 6.101 straipsnio 3 dalis). Reikalavimo teisei perleisti nereikia skolininko sutikimo, išskyrus įstatymo ar sutarties nustatytas išimtis (CK 6.101 straipsnio 1, 5 dalys). Draudimai perleisti reikalavimo teisę gali būti nustatyti įstatymo (CK 6.102 straipsnis) arba sutarties. Kreditoriui įstatymo draudžiama perleisti reikalavimą, be kita ko, šiais atvejais: be skolininko sutikimo, jeigu kreditoriaus asmuo skolininkui turi esminės reikšmės (CK 6.101 straipsnio 5 dalis); reikalavimą, kurio atžvilgiu negalimas išieškojimas (CK 6.102 straipsnio 1 dalis); reikalavimą, kuris neatskiriamai susijęs su kreditoriaus asmeniu (reikalavimą išlaikyti, reikalavimą atlyginti žalą, padarytą dėl sveikatos sužalojimo ar gyvybės atėmimo ir t. t.) (CK 6.102 straipsnio 3 dalis). Atsižvelgiant į nurodytą teisinį reglamentavimą darytina išvada, kad tokiu kaip nagrinėjamos bylos atveju darbuotojo (trečiojo asmens N. Slavinskienės) reikalavimo perleidimas ieškovui pagal faktinius bylos duomenis neprieštaravo teisės aktų reikalavimams.

Šioje byloje aktualus perleisto reikalavimo apimties klausimas, t. y. ar jis apima teisę GFĮ nustatytais atvejais ir tvarka gauti lėšas iš garantijų institucijos – Garantinio fondo. Pažymėtina, kad reikalavimo perleidimo teisei galioja bendrieji disponavimo civilinėmis teisėmis principai: asmuo savo nuožiūra gali naudotis civilinėmis teisėmis tiek, kiek tai nepažeidžia imperatyviųjų įstatymo nuostatų ir kitų asmenų teisių (CK 1.137 straipsnis). Perleidus reikalavimą pasikeičia kreditorius prievolėje, o pati prievolė išlieka nepakitusi. Šis esminis cesijos požymis atskleidžiamas reikalavimo perleidimo instituto normose, pavyzdžiui: CK 6.101 straipsnio 1 dalyje, 6.101 straipsnio 2 dalyje, 6.107 straipsnio 1 dalyje. Pažymėtina ir tai, kad CK 6.101 straipsnio 2 dalyje nustatyta, jog reikalavimo įgijėjui pereina ne tik pagrindinė prievolė, bet ir prievolės įvykdymui užtikrinti nustatytos bei kitos papildomos teisės. Šia teisės norma įtvirtinta bendroji taisyklė, kad, perleidžiant reikalavimą, perleidžiamos ir papildomos, šalutinės teisės, net jeigu tai ir nenurodyta cesijos sutartyje. Nurodyta teisės norma yra dispozityvi, todėl reikalavimo teisės perleidimo sutartyje šalys gali nustatyti pirmiau nurodytos bendrosios taisyklės išimtis, išskyrus atvejus, kai papildomos teisės yra neatsiejamai susijusios su cesijos sutartimi perleidžiamu reikalavimu. CK 6.101 straipsnio 2 dalį aiškinant nagrinėjamos bylos kontekste, konstatuotina, kad kai darbuotojas savo iš darbo santykių kylantį ir galiojantį reikalavimą į neišmokėtas su darbo santykiais susijusias išmokas perleidžia cesijos sutartimi trečiajam, fiziniam arba juridiniam, asmeniui, tai šiam asmeniui – reikalavimo teisės įgijėjui pereina ir teisė pagal GFĮ nuostatas gauti lėšas iš Garantinio fondo. Taip pat konstatuotina, kad GFĮ nuostatos, jog lėšos iš Garantinio fondo skiriamos išmokoms bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių darbuotojams, rodo ne konkretų išmoką turintį teisę gauti subjektą, bet kreditoriaus finansinio reikalavimo pagrindiniam skolininkui – bankrutuojančiam (bankrutavusiam) juridiniam asmeniui kilmę. Remdamasi išdėstytais argumentais, teisėjų kolegija konstatuoja, kad šią bylą nagrinėję teismai netinkamai aiškino ir taikė materialiosios teisės normas bei padarė nepagrįstą išvadą, kad pagal materialiosios teisės normų nuostatas ieškovas Reikalavimo perleidimo sutarties pagrindu neįgijo teisės reikalauti išmokėti Garantinio fondo lėšas.

Byloje nustatyta, kad 2010 m. liepos 1 d. Reikalavimo perleidimo sutartimi trečiasis asmuo N. Slavinskienė (pradinė kreditorė) perleido ieškovui (naujasis kreditorius) visas reikalavimo teises, kylančias iš darbo teisinių santykių su UAB „Gininda“, ir (ar) su šiais santykiais susijusias. Pagal Sutarties 1.1 punktą ieškovas priėmė visas iš darbo teisinių santykių kylančias ar su jais susijusias trečiojo asmens N. Slavinskienės teises, įskaitant, tačiau neapsiribojant teise reikalauti ir gauti iš UAB „Gininda“ (skolininkas) darbo teisinių santykių pagrindu kylančius mokėjimus bei visas kitas priklausančias sumas (kompensacijas, baudas, delspinigius ir kt.). Sutarties 1.2 punkte konstatuota, kad jos sudarymo dieną UAB „Gininda“ skola N. Slavinskienei sudaro apytikriai 1645,16 Lt. Sutarties 1.3 punkte nurodyta, kad pradinė kreditorė taip pat perleidžia naujam kreditoriui visus kitus reikalavimus, kylančius iš darbo teisinių santykių, jeigu tokių yra arba atsirastų ateityje, įskaitant teisę reikalauti kompensacijų, baudų, delspinigių ir kt. Esant tokioms reikalavimo perleidimo sutarties sąlygoms, teisėjų kolegija, remdamasi išdėstytais argumentais dėl teisės aiškinimo, konstatuoja, kad ieškovas cesijos sutarties pagrindu įgijo teisę už pradinę kreditorę –

darbuotoją N. Slavinskiene – gauti lėšas iš Garantinio fondo. Atsakovo atsisakymas jas išmokėti pripažintinas neteisėtu.

Nustatytas netinkamas materialiosios teisės normų aiškinimas ir taikymas yra pagrindas naikinti apskųstus teismų procesinius sprendimus (CPK 346 straipsnio 2 dalies 1 punktas, 359 straipsnio 3 dalis). Juos panaikinus priimtinas naujas sprendimas, kuriuo ieškovo ieškinys tenkintinas (CPK 359 straipsnio 4 dalis).

Kiti kasacinio skundo argumentai yra teisiškai nereikšmingi ir neturi įtakos apskųstų teismų procesinių sprendimų teisėtumui, todėl teisėjų kolegija dėl jų nepasisako.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

Šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą (CPK 93 straipsnio 1 dalis). Jeigu apeliacinės instancijos teismas ar kasacinis teismas, neperduodamas bylos iš naujo nagrinėti, pakeičia teismo sprendimą arba priima naują sprendimą, jis atitinkamai pakeičia bylinėjimosi išlaidų paskirstymą (CPK 93 straipsnio 5 dalis). Dėl to šioje byloje priimant naują sprendimą bylinėjimosi išlaidos perskirstytinos. Ieškovas šioje byloje sumokėjo 383 Lt žyminio mokesčio už ieškinį, apeliacinį ir kasacinį skundus. Ieškinį tenkinant, šios bylinėjimosi išlaidos ieškovo naudai priteistinos iš atsakovo.

Kasaciniame teisme patirta 27,36 Lt išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. gruodžio 18 d. pažyma apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu). Tenkinant kasacinį skundą, šios bylinėjimosi išlaidos valstybės naudai priteistinos iš atsakovo (CPK 79 straipsnis, 88 straipsnio 1 dalies 3 punktas, 92 straipsnis, 96 straipsnio 1 dalis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 4 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Panaikinti Vilniaus miesto 2-ojo apylinkės teismo 2012 m. vasario 15 d. sprendimą ir Vilniaus apygardos teismo 2013 m. kovo 27 d. nutartį.

Priimti naują sprendimą.

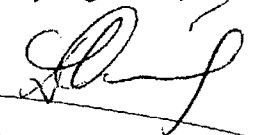
Ieškinį patenkinti.

Įpareigoti atsakovą Įmonių bankroto valdymo departamentą prie Ūkio ministerijos (j. a. k. 188727872) išmokėti ieškovui UAB „X Law“ (j. a. k. 302480985) priklausančią išmoką – 1251,72 (vieną tūkstantį du šimtus penkiasdešimt vieną litą 72 ct).

Priteisti iš atsakovo Įmonių bankroto valdymo departamento prie Ūkio ministerijos (j. a. k. 188727872) 383 (tris šimtus aštuoniasdešimt tris) Lt bylinėjimosi išlaidų ieškovo UAB „X Law“ (j. a. k. 302480985) naudai ir 27,36 Lt (dvidešimt septynis litus 36 ct) bylinėjimosi išlaidų valstybės naudai.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Danguė Ambrasienė

Gintaras Kryževičius

Antanas Simniškis